

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI YA 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

LARA 2014

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: awara $2\frac{1}{2}$

Bammbiri ili li na masiatari a 5.

SIATARI LA NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heli bammbiri li na KHETHEKANYO MBILI:

KHETHEKANYO YA A: Maanea (Maraga dza 50)

KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa zwa Vhudavhidzani (2 x 25 =
maraga dza 50)
PFESANI: Vhalingiwa vha tea u fhindula mbudziso MBILI u
bva kha khethekanyo iyi.
2. Fhindulani mbudziso NTHIHI u bva kha Khethekanyo ya A, na MBILI u
bva kha Khethekanyo ya B.
3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa ngalwo.
4. Thomani khethekanyo INWE na INWE kha siatari LISWA.
5. Ni tea u pulana (tsumbo: mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/
maipfi a ndeme, nz.), u sedzulusa na u vhalulula mushumo wanu. Pulane i
tea u RANGELA maanea.
6. Vhupulani hothe vhu tea u sumbedzwa zwi khagala nga u ralo. Ni
eletshedzwa u tala mutalo kha vhupulani hothe.
7. Ni eletshedzwa u shumisa tshifhinga tshi todaho u swika henefha kha
minetse ya 80 kha KHETHEKANYO ya A na minetse ya 70 kha
KHETHEKANYO ya B.
8. Nomborani phindulo inwe na inwe nga ndila ye thoho dza nomboriswa
zwone kha bammbiri la mbudziso.
9. Thoho ya tshibveledzwa i songo katelwa musi ni tshi ita tshivhalo tsha
maipfi.
10. Nwalani nga vhudele, nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO YA 1**

Fhindulani mbudziso NTHIHI fhedzi kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 400 u swika kha 450.

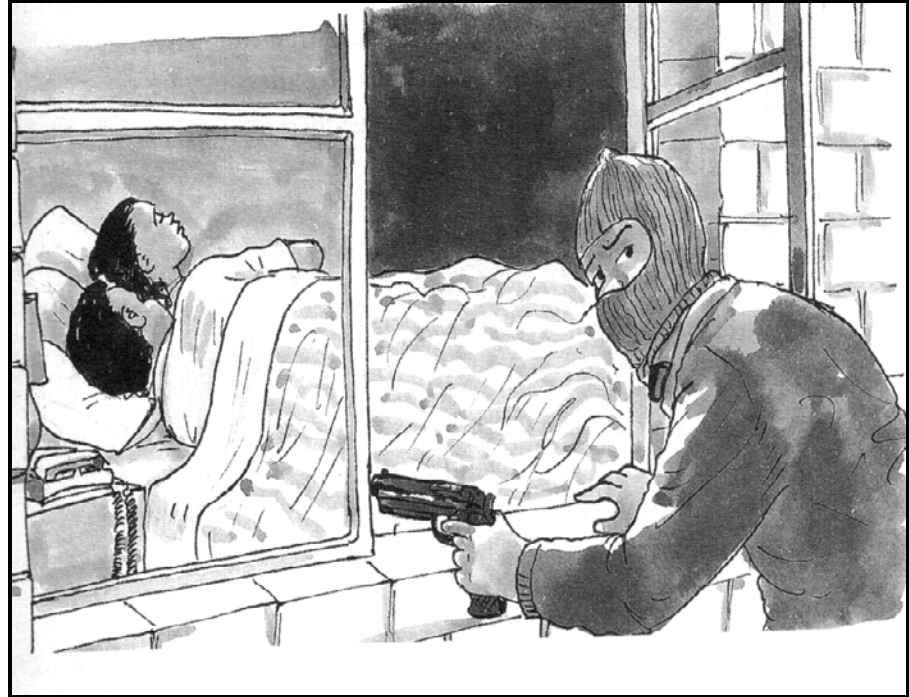
- 1.1 Atsina vhusiku vhu na maṭo. [50]
- 1.2 Ndi muthu, fhedziha ndi a ḍivha he nda livha. [50]
- 1.3 Mbilu ya muthu i tswimila i sa fhedzi. [50]
- 1.4 A si vengo line la pandela u swimana, ndi lufuno.
Nwalani maanea ni tshi ima na, kana ni tshi hanedza likumedzwa ili. [50]
- 1.5 Kha vhaḷa murangaphanda ndo nwa doledza nda pfeledza. [50]
- 1.6 Goloi ndi tshinakelavhavhoni tshi sa shayei muḍini. [50]
- 1.7 Zwifanyiso zwo nekedzwaho kha siatari la 4 na la 5 zwi nga vhangula u nyanyuwa ha zwipfi zwaṅu kana zwa dzikusa kuvhonele kwaṅu.

Nangani tshifanyiso TSHITHIHI ni riwale maanea aṅu no ḍisendeka khatsho. Nwalani nomboro ya mbudziso (1.7.1 kana 1.7.2) ye na nanga, ni nee maanea aṅu thoho yo teaho.

THANYELANI:

Hu tea u vha na vhuṭumekani vhu re khagala vhukati ha maanea aṅu na tshifanyiso tshe na nanga.

1.7.1

[Tshi bva kha: Internet]

[50]

1.7.2

[Tshi bva kha: Internet]

[50]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO YA 2**

Ni lavhelelwa u fhindula mbudziso MBILI u bva kha khethekanyo iyi. Vhulapfu ha tshibveledzwa tshiniwe na tshiniwe vhu tea u bva kha maipfi a 180 u swika kha 200.

2.1 VHURIFHI HA TSHISHAKA (INIFOMALA)

Makhadzi waṅu vha vhuṅuni ha u tutshelwa nga ṅwana wavho a tshe muswa. Inwi vha ṅwaleleni vhurifhi ni tshi khou vha khuthadza kha mboni yo vha welaho. [25]

2.2 VHURIFHI HA TSHIOFISI (FOMALA)

ṅwalelani masipala wa vhupo ha haṅu, ni tshi khou ṅahisa mbilaelo ya ṅahalelo ya ṅdisedzo ya tshumelo. [25]

2.3 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU

Vhula vhulwadze he ha vha ho bvisa mulamu waṅu dzimamuḍi ho bala. Muṅa wo ni ta uri ni ḍo vhala nganeavhutshilo yawe ḍuvha ḷine a ḍo fhelekedzwa ngalo ngei muḍitshete. ṅwalani nganeavhutshilo yawe ine na ḍo i vhalela vhalidzi nga ḍuvha ḷa mbulungo. [25]

2.4 RIVIYU

No vhala bugu ye ya ni takadza na u vhangula zwipfi na dzangalelo ḷaṅu ḷa u vhala. ṅwalani riviyu ya bugu iyo. [25]

2.5 INTHAVIYU

ṅwalani inthaviyu ye ya vha hone vhukati ha ramabindu na mugudi ane a khou humbela ndambedzo ya masheleni a u isa pfunzo dzawe phanda. [25]

2.6 TSHIPITSHI

ṅwalani tshipitshi tshine na ḍo tshi vhala ḍuvha ḷa u pembelela u phasa haṅu gireidi ya 12. [25]

ṅTHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 50
MARAGAGUTE: 100